

»I virkeligheden kan jeg mægtig godt lide Dan Turèll...«

Dan Turèll: *Amerikanske ansigter*, 224 s., kr. 68. Borgen.

Kære hr. bogredaktør

NOGLE MÅNEDER har jeg haft en rykkerskrivelse liggende i yderkanten af skrivebordet. Du vil gerne vide, om ikke jeg snart kunne se at få taget mig sammen til at læse og anmelde en bog af Dan Turèll, som hedder *Amerikanske Ansigter*, og som er udkommet for så lang tid siden at det nærmer sig det skandaløse at jeg ikke har fået gjort noget ved den.

Beskæmmet må jeg indrømme, at jeg faktisk også har læst den — for længe siden. Jeg læste den lige efter at den var kommet ind ad døren.

Problemet er, at jeg ikke kan finde ud af, hvad jeg skal stille op med den.

Jeg vil gerne prøve at forklare, hvor det er, den skraber på. Så vil du også kunne forstå, hvorfor jeg ikke synes, jeg kan anmelde den. Bagefter må du så tage stilling til, om du synes, du vil forsøge at få en anden til at anmelde den, eller om du synes, der er gået så lang tid, at det vil være at foretrække at bladet forbigår den i tavshed — og krydse fingre for, at der ikke kommer nogen læserbreve om, hvorfor bladet har overset lige netop dette mesterværk.

JEG VED IKKE, hvor jeg skal begynde.

Jo, jeg vil begynde ved Dan Turèll selv. Det er nok dét, der er roden til mit problem.

Jeg ved ikke, hvornår jeg første gang lagde mærke til

hans digte, men det har nok været i slutningen af 60'erne, hvor de begyndte at dukke op i nogle af de små tidsskrifter. Det var dengang han — så vidt jeg husker — var jazz-anmelder i Kristeligt Dagblad, hvilket måske nok ikke rigtig passer ind i det image af hans egen placering i 60'erne, som han har bygget op her i sidste halvdel af 70'erne. Men det får være.

Der dukkede nogen digte op, som jeg måske i starten mest lagde mærke til, fordi manden havde det der mærkelige navn. Var han udlænding? Svensk? Fransk? Amerikansk? Svensk-amerikansk, måske? Der var så mange henvisninger til amerikanske ting i de digte. Nå, men så traf jeg ham og opdagede, at han var dansk nok, og at han oven i købet var meget ringe til amerikansk og aldrig havde været i USA, og jeg skal ærligt indrømme, at jeg undrede mig.

Men jeg blev temmelig begejstret for hans digte. Især de lange nærmest spontant-virkende ordkaskader. Jeg kan huske vi var nogen stykker, der havde et frygteligt hyr med at overtale en forlægger, der ellers havde forpligtet sig på det nye og unge, til at udgive en af Dan Turèlls første digtsamlinger.

Og jeg kan huske, at jeg var temmelig vild med hans første store, tykke, kraftige digtsamling. OK, den havde visse mindelser om f.eks. Allen Ginsberg, men det er heller ikke det værste sted at hente sin inspiration. Det var nogen krævede sager, som også handlede om en fyr, der virkelig gik til den, meget seriøst, var sig kra-

ftigt bevidst, hvad det var han lavede.

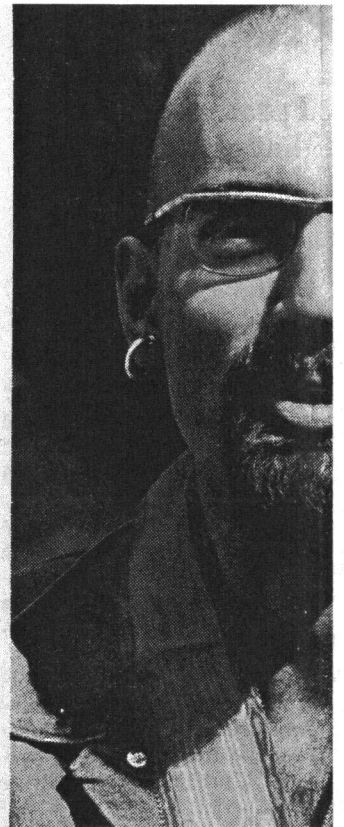
Lidt senere begyndte han at skrive om rock-musik rundt omkring i nogle af de knap så udbredte blade, og han lavede — bl.a. sammen med Peder Bundgaard — nogle ret indsigtsfulde og også publikumskrævende udsendelser i radioen om samme emne. Ikke kun på P3, men også på de to såkaldt seriøse kanaler. Fornemt. Originalt. Og på et virkelig højt plan.

NÅ, MEN SÅ er det så, at mit problem opstår i forbindelse med denne her bog om *Amerikanske Ansigter*.

På et eller andet tidspunkt tog fanden ved Turèll, og han begyndte at køre på en helt anden måde, hvilket jeg nok har fulgt med en stille undren, men på den anden side egentlig har været ret ligeglad med. Det har jo sådan set ikke været mit problem — kunne aldrig blive det. Indtil du altså finder på at sende den her bog til mig med en bestilling på en »mening« om den.

»Den nye måde« fik til resultat, at der blev bygget et medieimage op af poeten som sådan en slags vildmand med et meget specielt udseende og nogle ind imellem helt vilde og kontroversielle meninger.

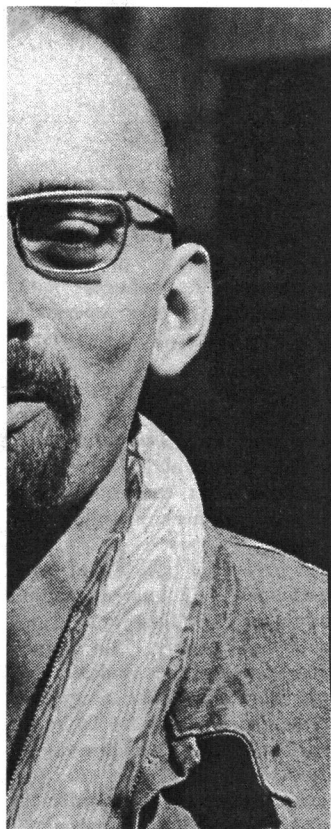
Grundbestanddelen i »den nye måde« var gennem en serie avisartikler i et forholdsvis enkelt og letforståeligt sprog at gentage en masse af de ting, som allerede var sagt, og introducere en masse personer og fænomener, som egentlig for længst var introduceret — for

DAN TURELL — en myte om 1
melig over-undergrundskulturs u

det meste midt i 60'erne for Turèll ligesom selv tog del i det man plejer at kalde den offentlige debat. De, som i sin tid havde stået for introduktionsarbejdet, havde mere eller mindre opgivet emnerne på det tidspunkt. Måske fordi de var blevet trætte af dem. Måske fordi de følte at der i mellemtiden var sket så meget andet, som gjorde at man måtte udvide billedet og inddrage nye erfaringer. Og hvad man nu ellers kan sige om den slags ting.

»Den nye måde« var altså sådan en slags dobbeltbevægelse: I et kontant, hårdført og dejligt billedfyldt sprog gentog Turèll en masse historier, som nok var blevet fortalt mange

Turéll som amerikansk halv-hem-officielle attaché her i landet?

gange før, men som på den anden side måske aldrig rigtig var sivet igennem til det helt brede publikum. Turélls fortællelemåde gjorde, at man måtte få indtryk af, at han stod for det helt nye, for noget avantgardistisk om man vil. Bevægelsen ville for alle andre være halsbrækkende: Han trådte frem ved at tage et kraftigt skridt baglæns.

Det er altså set før, og det er også i orden. Sådan da. Problemet er fortsat, at du vil have, jeg skal mene noget om det.

I DEN HER BOG, *Amerikanske Ansigter*, har han også — som en slags, status ved ud-

gangen af 70'erne, hørte jeg ham sige i et video-interview i Magasins boghandel — samlet en stribe artikler om amerikanske personer og fænomener. Det helt besynderlige er, at det meste af bogen med lige så stor rimelighed kunne være udkommet i 1969 og kunne have været en status ved udgangen af 60'erne.

Når du har sendt bogen til mig er det formentlig fordi du mener, at jeg ved en lille smule om amerikansk kultur og litteratur og rock-musik og den slags. Hvilket så skulle kvalificere mig til at mene noget om værket. Men det er det, jeg ikke er helt sikker på, jeg er.

Hvordan skal jeg formulere det? Altså, det er ikke noget med at jeg er knotten over at se nogle af bl.a. mine egne (og Erik Wiedemanns og Hans-Jørgen Niensens og flere andres) gamle temaer blive kørt igennem én gang til af en sjovere og mere levende og billedblomstrende skribent end jeg selv er. Det er heller ikke det, at han lader som om han selv har opfundet det hele eller ligefrem opdaget det på sine endeløse vandringer over de amerikanske vidder. Det er helt legitimt skribent-trick. Hvad fanden, selv Martin Andersen Nexø skal have leveret udmærkede rejseskildringer fra lande, han aldrig har set.

Det er ikke dét.

Jeg ville heller ikke have noget imod at skrive en regulær anmeldelse, hvor jeg påpegede forskellige fejl og absurditeter og pinlige og lidt for direkte oversættelser fra amerikanske kilder. Jeg mener, det er helt knald i låget, når manden bag de storslået vittige og originale og gennearbejdede ordkonstruktioner på f.eks. Sølvstjerne-LP'en i én og samme artikel og på én og samme skriver om Jerry Lee Lewis' »flerårige svo-

ger« (er svogeren ældre end Jerry Lee eller har han bare været svoger i mere end ét år?) og om samme Jerry Lees »notable« skilsmisse. (Jo, jeg ved godt hvad det betyder på engelsk, men han kunne nu godt have oversat sådan et udtryk. Om ikke andet, så fordi det er meningsløst på dansk).

MEN I VIRKELIGHEDEN er det nok udeladelsessynderne, der generer mig mest. Hvordan kan man skrive noget der foregiver at være en introduktion til Chuck Berry og Jerry Lee Lewis uden at komme ind på deres spjældture og hvad de har siddet inde for (det har i hvert fald ikke udelukkende været gadeorden)? Hvordan kan man skrive om William Burroughs nærmest som om han er afgået ved døden i 1970 og slet ikke få det med som handler om hans pinlige flippen ud på EST og scientology og den slags? Hvordan kan man skrive fuldstændig kritikløst om Andy Warhol, som om han var en avantgarde-fis, der netop er brudt igennem? Hvordan kan Bob Dylan på én side tilhøre fortiden (detroniseret af John Cale) og et andet sted i bogen leve for evigt? Hvordan kan både Elvis og Little Richard være kongen over alle rockkonger? osv.osv.

Men altså, hvilket formål tjener det med spalte op og spalte ned med den slags, hvis Turélls formål med artiklerne i *sin tid* og bogen *nu* primært er at bygge en myte op om Turéll som amerikansk halv-hemmelig over-undergrunds-kulturs uofficielle attaché her i landet? Jeg mener, hvordan vil du have jeg skal anmelde en bog, der foregiver at handle om ét, men i realiteten er noget andet? Kunne du ikke i stedet — du har så mange fine kontakter — finde

frem til en litteratursociolog med speciale i popkultur til at anmelde bogen og dét, den er et resultat af eller et led i?

Skulle jeg anmelde den ville jeg bare flippe ud i alt muligt uanstændigt som f.eks. at kalde værket for litterær svindel eller sådan noget.

Det er selvfølgelig OK fra et udgangspunkt i finkulturen at kaste sig ud i en popularisatorrolle. Men det er ikke OK at pisse på folk. Formålet med at popularisere kan ikke være at bygge sig selv op.

Det er litterær svindel at lave en introduktion til Burroughs som var det til *Det Bedste*, når man hedder Dan Turéll og ved bedre. Det er at pisse på folk at lade som om, man er dummere end man er. Og Dan Turéll er jo rent faktisk ikke spor dum. Han ved mere, kan mere, er betydelig mere nuanceret og betydelig mere lærd, om man vil, end han giver udtryk for i dette underlige makværk. Det ved jeg, fordi jeg har læst en masse af de mere gennearbejdede ting, han tidligere har lavet, og fordi jeg har hørt de fleste af de radioudsendelser, han har lavet.

Og fordi jeg har snakket med ham i ny og næ.

VEDLAGT skal jeg altså tillade mig at returnere bogen til dig. I virkeligheden kan jeg mægtigt godt lide Dan Turéll — i hvert fald når han tager sig sammen og holder den standard, som er hans og jeg vil også gerne kunne sige høj til ham næste gang jeg møder ham på gaden. Men jeg er helt kold i røven over for hans byggen sig selv op på lånte fjer, flotte sætninger og nedvurderinger af publikum, og jeg vil helst være fri for at tage stilling til det.

Med beklagelse,
Erik Thygesen